

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 10. august 2021

Sag BS-588/2020-HJR
(2. afdeling)

A
(advokat Gitte Nedergaard)

mod

Württembergische Versicherung AG
(advokat Jesper Ravn)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Nykøbing Falster den 8. april 2019 (BS-36047/2018-NYK) og dom af Østre Landsrets 20. afdeling den 6. september 2019 (BS-30374/2019-OLR).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt, Jens Kruse Mikkelsen, Lars Apostoli og Kristian Korfits Nielsen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Appellanten, A, har påstået stadfæstelse af byrettens kendelse om anvendelse af dansk ret.

Indstævnte, Württembergische Versicherung AG, har påstået, at sagen skal afgøres efter tysk ret.

Supplerende sagsfremstilling

Ved kendelse af 8. april 2021 (UfR 2021.3017) har Højesteret truffet afgørelse om stadfæstelse af byrettens bestemmelse om, at Retten i Nykøbing Falster er rette

værneting i sagen. Herefter har forberedelsen af sagen været genoptaget vedrørende spørgsmålet om lovvalg.

Østre Landsret har i en verserende sag om rette værneting (sag BS-22084/2020-OLR) anmodet EU-Domstolen om at besvare et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af bestemmelsen om "store risici" som defineret i Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 27, jf. artikel 15, nr. 5, sammenholdt med artikel 16, nr. 5, i Bruxelles I-forordningen. Spørgsmålet angår bl.a., om bestemmelsen skal fortolkes således, at kaskoforsikringer vedrørende lystfartøjer, der ikke anvendes i erhvervsmæssigt øjemed, er omfattet af bestemmelsen om "store risici" (EU-Domstolens sag C-352/21).

Retsgrundlag vedrørende lovvalg

§ 1, stk. 3, i lov om gennemførelse af konvention om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser mv. (lovbekendtgørelse nr. 139 af 17. februar 2014), har følgende ordlyd:

"Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser til gennemførelse af lovvalgsregler i EF-direktiver. Det kan i den forbindelse fastsættes, at disse lovvalgsregler finder anvendelse i stedet for bestemmelserne i konventionen og i denne lov."

I henhold til bemyndigelsen i lovens § 1, stk. 3, er udstedt bekendtgørelse nr. 1117 af 17. september 2015 om lovvalg for visse forsikringsaftaler. Bekendtgørelsens § 1, stk. 1, har følgende ordlyd:

"§ 1. For forsikringsaftaler, der er omfattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2009/138/EF om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II), gælder lovvalgsreglerne i artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 593/2008/EF af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)."

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2009/138/EF af 25. november 2009 om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II) indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

"Artikel 2

Anvendelsesområde

1. Dette direktiv finder anvendelse på direkte tegnende livsforsikrings- og skadesforsikringsselskaber, der er etableret på en medlemsstats område, eller som ønsker at etablere sig der.

...

2. For så vidt angår skadeforsikring gælder dette direktiv for skadeforsikringsaktiviteter i de klasser, der er fastsat i del A i bilag 1. ...

...

Artikel 13

Definitioner

I dette direktiv forstås ved:

...

- 13) "den medlemsstat, hvor risikoen består": en af følgende:

...

- b) den medlemsstat, hvor registreringen er sket, såfremt forsikringen dækker transportmidler af enhver art

...

- d) i alle de tilfælde, der ikke eksplicit er dækket af litra a), b) eller c), den medlemsstat, hvor en af følgende er beliggende:

- i) forsikringstagerens sædvanlige opholdssted eller

- ii) hvis forsikringstageren er en juridisk person, den i aftalen omhandlede forsikringstagers etablerede forretningssted

...

- 27) "store risici"

- a) risici under forsikringsklasse 4, 5, 6, 7, 11 og 12 i del A i bilag I

- b) risici under forsikringsklasse 14 og 15 i del A i bilag I, når forsikringstageren i erhvervsmæssigt øjemed udøver industri-, handels- eller liberal virksomhed, og risiciene vedrører denne virksomhed

- c) risici under forsikringsklasse 3, 8, 9, 10, 13 og 16 i del A i bilag I, for så vidt forsikringstageren ligger over den talmæssige grænse for mindst to af nedenstående kriterier

- i) en balancesum på 6,2 mio. EUR

- ii) en nettoomsætning ... på 12,8 mio. EUR

- iii) et gennemsnitligt antal medarbejdere i løbet af regnskabsåret på 250.

...

Artikel 310

Ophævelse

Direktiv ... 73/239/EØF, ... 88/357/EØF, ... ophæves med virkning fra 1. november 2012, ...

Henvisninger til de ophævede direktiver gælder som henvisninger til dette direktiv og læses i overensstemmelse med den i bilag VII anførte sammenligningstabel.

...

Bilag 1

Skadesforsikringsklasser

A. Klassifikation af risici ved hjælp af forsikringsklasser

...

6. Kaskoforsikring for fartøjer til sejlads på have, indsøer og floder

Alle skader på:

- flodfartøjer
- indsøfartøjer
- havfartøjer.

...

9. Andre skader på ejendom

Alle skader på ejendom (bortset fra ejendom omfattet af klasserne 3, 4, 5, 6 og 7), når disse skader skyldes hagl eller frost samt årsager af enhver art, f.eks. tyveri, bortset fra dem, der er anført i klasse 8.

...

Bilag VII

Sammenligningstabel

...

Direktiv 88/357/EØF Artikel 2, litra d – Nærværende direktiv Artikel 13, nr. 13.”

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

”Artikel 3

Aftalt lovvalg

1. En aftale er underlagt den lov, som parterne har vedtaget. Lovvalget skal være udtrykkeligt eller klart fremgå af aftalens bestemmelser eller omstændighederne i øvrigt. Parternes lovvalg kan omfatte hele aftalen eller kun en del heraf.

...

*Artikel 7**Forsikringsaftaler*

1. Denne artikel finder anvendelse på de i stk. 2 omhandlede aftaler, uanset om den dækkede risiko er beliggende i en medlemsstat eller ej, og på alle andre forsikringsaftaler, der dækker risici, der er beliggende inden for medlemsstatens område. Den finder ikke anvendelse på genforsikringsaftaler.

2. En forsikringsaftale, der dækker store risici som defineret i artikel 5, litra d) i Rådets første direktiv 73/239/EØF af 24. juli 1973 om samordning af de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om adgang til udøvelse af direkte forsikringsvirksomhed bortset fra livsforsikring, er underlagt den lov, som parterne har aftalt i overensstemmelse med artikel 3 i denne forordning.

Har parterne ikke aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, er forsikringsaftalen underlagt loven i det land, hvor forsikringsgiveren har sit sædvanlige opholdssted. Fremgår det af alle sagens omstændigheder klart, at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, finder loven i dette andet land anvendelse.

3. Er der tale om en anden type forsikringsaftale end den i stk. 2 omhandlede, kan parterne kun vælge følgende love i overensstemmelse med stk. 3:

...

Har parterne ikke aftalt, hvilken lov der finder anvendelse i overensstemmelse med dette stykke, underlægges den pågældende aftale loven i den medlemsstat, hvori risikoen er beliggende på tidspunktet for aftalens indgåelse.

...

6. Med henblik på denne artikel bestemmes det land, hvori risikoen er beliggende, i overensstemmelse med artikel 2, litra d) i Rådets andet direktiv 88/357/EØF af 22. juni 1988..."

Af artikel 2, litra d, i Rådets andet skadesforsikringsdirektiv af 22. juni 1988, som nu er ophævet og afløst af Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, fremgår bl.a.:

"Artikel 2

I dette direktiv forstås ved

...

d) den medlemsstat, hvor risikoen består:

...

- den medlemsstat, hvor registreringen er sket, såfremt forsikringen dækker transportmidler af enhver art
- ...
- den medlemsstat, hvor forsikringstageren har sin sædvanlige bopæl eller, hvis forsikringstageren er en juridisk person, den medlemsstat, hvor den i aftalen omhandlede virksomhed er beliggende, i alle de tilfælde, som ikke udtrykkeligt er omhandlet i de foregående led..."

Anbringender

A har supplerende anført navnlig, at sagen angår en forsikringsaftale, der dækker "store risici", jf. artikel 7, stk. 2, i Rom I-forordningen af 17. juni 2008. Heraf følger, at hvis parterne har truffet aftale om lovvalg, skal sagen afgøres efter den lov, som parterne har aftalt, jf. artikel 7, stk. 2, 1. led.

Da sagens parter ikke har indgået aftale om lovvalg, er det loven i det land, hvor forsikringsgiveren har sit sædvanlige opholdssted, der finder anvendelse, medmindre det klart fremgår af alle sagens omstændigheder, at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, og det derfor er loven i dette andet land, der finder anvendelse, jf. artikel 7, stk. 2, 2. led. Sagen skal derfor afgøres efter dansk ret, da det klart fremgår af sagens omstændigheder, at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til Danmark end til Tyskland. Båden har således hele tiden været beliggende i Danmark. Hertil kommer, at forsikringssummen skal betales i Danmark, hvor han har sin bopæl. Club Maritim 09, som i forhold til ham må identificeres med Württembergische Versicherung, har korresponderet med ham på dansk, og aftalebrevet samt bekræftelsen på forsikringsforhold samt de forsikringsbetingelser, han har modtaget, er på dansk. Endvidere er møntfoden også angivet både i danske kroner og i euro. Han har også foretaget skadeanmeldelsen til Club Maritim 09 på dansk, og han har status af en dansk forbruger.

Hvis ikke forsikringsaftalen kan anses for at dække "store risici" i henhold til Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, skal spørgsmålet om lovvalg afgøres efter artikel 7, stk. 3, hvoraf det følger, at sagen skal afgøres efter loven i den medlemsstat, hvori risikoen er beliggende på tidspunktet for aftalens indgåelse, når parterne ikke har indgået en lovvalgsaftale.

Efter artikel 7, stk. 6, skal fastlæggelsen af det land, hvori risikoen er beliggende, afgøres efter artikel 2, litra d, i Rådets andet skadesforsikringsdirektiv af 22. juni 1988. Det fremgår af denne bestemmelse, at den medlemsstat, hvor risikoen er beliggende, er den, i hvilken registreringen er sket, hvis forsikringen

dækker transportmidler af enhver art. Samme resultat følger af artikel 13, nr. 13, litra b, i Solvens II-direktivet af 25. november 2009.

Den omhandlede båd er imidlertid ikke omfattet af begrebet "transportmidler af enhver art", da den alene anvendes til rekreative formål og ikke er erhvervet med henblik på transport. Derfor er det ikke afgørende for lovvalget i denne sag, at båden er registreret i det tyske skibsregister.

Da registreringslandet ikke er afgørende for lovvalget, følger det af 1988-direktivets artikel 2, litra d, sidste led, at den medlemsstat, hvor forsikringstageren har sin sædvanlige bopæl, skal anses for den medlemsstat, hvor risikoen består. Samme resultat følger af Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra d. Da han som nævnt har bopæl i Danmark, skal sagen derfor afgøres efter dansk ret.

Selv hvis Højesteret måtte anse båden for omfattet af begrebet "transportmidler af enhver art", bør sagen afgøres efter dansk ret ud fra en samlet vurdering, herunder af sagens realiteter frem for dens formaliteter. Det ville også være uhensigtsmæssigt og upraktisk, hvis sagen skulle afgøres efter tysk ret af en dansk domstol.

Württembergische Versicherung er enig med A i, at sagen angår en forsikringsaftale, der dækker "store risici", jf. artikel 7, stk. 2, i Rom I-forordningen, og har supplerende anført navnlig, at sagen efter denne bestemmelse skal afgøres efter tysk ret, når parterne har truffet aftale herom. I det foreliggende tilfælde har parterne (forsikringsgiveren, Württembergische Versicherung, og forsikringstageren, Club Maritim 09) truffet aftale om anvendelse af tysk ret, jf. lovvalgsklausulen i punkt 16 i forsikringselskabets almindelige forsikringsbetingelser. Det følger derfor af lovvalgsaftalen og forordningens artikel 7, stk. 2, at sagen skal afgøres efter tysk ret.

Hvis det lægges til grund, at lovvalgsaftalen mellem forsikringsgiveren og forsikringstageren ikke er bindende for A, skal sagen alligevel afgøres efter tysk ret. Det fremgår nemlig af artikel 7, stk. 2, 2. led, at det er forsikringselskabets hjemsted, der er afgørende for lovvalget, når resultatet ikke følger af en lovvalgsaftale. Det er ubestridt, at Württembergische Versicherung har hjemsted i Tyskland.

Den af A påberåbte undtagelsesregel i artikel 7, stk. 2, 2. led, 2. pkt., er ikke anvendelig i det foreliggende tilfælde, da han ikke har godtgjort, "at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning" til Danmark end til Tyskland. Forsikringsaftalen er således ikke indgået i Danmark, men i Tyskland, hvor såvel forsikringsgiveren som forsikringstageren har hjemsted. Hertil kommer, at båden er registreret i det tyske skibsregister efter et arrangement, hvorved den tyske forsikringstager blev medejer af båden med det formål at opnå en afgiftsbesparelse for A.

EU-Domstolen har ved dom af 15. april 2021 i sagen C-786/19 fastslået, at registreringslandet er afgørende for lovvalget – selv i tilfælde, hvor skibet fører en anden medlemsstats eller et tredjelands flag. Som konsekvens af denne dom må forsikringsaftalen om båden anses for at have sin nærmeste tilknytning til Tyskland i henhold til forordningens artikel 7, stk. 2.

Hvis ikke forsikringsaftalen kan anses for at dække "store risici" i henhold til Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, skal spørgsmålet om lovvalg afgøres efter artikel 7, stk. 3, hvoraf det fremgår, at sagen skal afgøres efter loven i den medlemsstat, hvor risikoen er beliggende på tidspunktet for aftalens indgåelse.

A har ret i, at det efter forordningens artikel 7, stk. 6, skal afgøres efter artikel 2, litra d, i 1988-direktivet, hvor risikoen er beliggende, og at det fremgår af denne bestemmelse, at risikoen er beliggende i den medlemsstat, hvor registrering er sket, når forsikringen dækker "transportmidler af enhver art". Den omhandlede båd er omfattet af begrebet "transportmidler af enhver art", og da den er registreret i det tyske skibsregister, følger det således af Rom I-forordningens artikel 7, stk. 3, jf. stk. 6, jf. 1988-direktivets artikel 2, litra d, at sagen skal afgøres efter tysk ret – også hvis det lægges til grund, at forsikringsaftalen ikke dækker "store risici" som nævnt i forordningens artikel 7, stk. 2. Samme resultat følger endvidere af Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra b.

Det ville ikke kunne føre til et andet resultat, hvis A havde haft ret i, at båden ikke er omfattet af begrebet "transportmidler af enhver art", jf. 1988-direktivets artikel 2, litra d, og Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra b. I så fald ville forsikringstagerens hjemsted have været afgørende for lovvalget, jf. 1988-direktivets artikel 2, litra d, sidste led, og Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra d. Højesteret har allerede ved sin kendelse af 8. april 2021 (UfR 2021.3017) fastslået, at forsikringstageren ikke er A, men derimod Club Maritim 09. Club Maritim 09 har hele tiden haft hjemsted i Tyskland, og derfor skal sagen under alle omstændigheder afgøres efter tysk ret. As synspunkter om hensigtsmæssighed og praktiske hensyn kan ikke ændre herpå.

Højesterets begrundelse og resultat

Søgsmålet angår forsikringsdækning for en skade på As motorbåd, der gennem hans medlemskab af Club Maritim 09 GmbH var kaskoforsikret i Württembergische Versicherung AG. Der er tale om en lystbåd af mærket Mochi Craft 65, som A kun har anvendt til privat brug, og som var registreret i det tyske skibsregister.

Højesteret har ved kendelse af 8. april 2021 (UfR 2021.3017) truffet afgørelse om, at Retten i Nykøbing Falster er rette værneting. Spørgsmålet er herefter alene, om sagen skal afgøres efter dansk eller tysk ret.

Højesteret finder, at forsikringsaftalen er omfattet af Solvens II-direktivet, jf. artikel 2 om bl.a. skadesforsikringselskaber, der er etableret på en medlemsstats område, og hvor forsikringen dækker skadesforsikringsaktiviteter i de klasser, der er fastsat i del A i direktivets bilag 1. Efter § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1117 af 17. september 2015 om lovvalg for visse forsikringsaftaler skal spørgsmålet om lovvalg derfor afgøres efter artikel 7 i Rom I-forordningen.

Lovvalget skal afgøres efter Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, hvis forsikringsaftalen dækker "store risici" som defineret i Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 27. Hvis der ikke er tale om en forsikringsaftale, som dækker "store risici", skal spørgsmålet om lovvalg afgøres efter forordningens artikel 7, stk. 3. Højesteret bemærker, at der for tiden verserer en sag om fortolkningen af begrebet "store risici" for EU-Domstolen (C-352/21), hvor det bl.a. er spørgsmålet, om kaskoforsikringer vedrørende lystfartøjer, der ikke anvendes i erhvervsmæssigt øjemed, er omfattet af begrebet.

Højesteret finder, at sagen skal afgøres efter tysk ret, uanset om lovvalget skal bedømmes efter Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, om forsikringsaftaler, der dækker "store risici", eller artikel 7, stk. 3, om andre forsikringsaftaler. Det er derfor ikke afgørende for udfaldet af denne sag, hvordan begrebet "store risici" skal fortolkes for så vidt angår lystfartøjer.

Højesteret har ved kendelsen af 8. april 2021 fastslået, at A ikke har tiltrådt vilkåret om tysk værning i forsikringsaftalen, der er indgået mellem Württembergische Versicherung og Club Maritim 09, og at han derfor ikke er bundet af dette vilkår. Højesteret finder af samme grund, at han heller ikke er bundet af lovvalgsklausulen i de almindelige forsikringsbetingelser, der i lighed med vilkåret om værning er en del af forsikringsaftalen mellem Württembergische Versicherung og Club Maritim 09.

Når der ikke foreligger en lovvalgsaftale, som er bindende for den sikrede, er det Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, 2. led, eller artikel 7, stk. 3, 2. led, der finder anvendelse.

Efter artikel 7, stk. 3, 2. led, skal sagen afgøres efter loven i den medlemsstat, hvor risikoen er beliggende på tidspunktet for aftalens indgåelse. Efter artikel 7, stk. 6, skal spørgsmålet om risikoens beliggenhed afgøres efter artikel 2, litra d, i Rådets andet skadesforsikringsdirektiv af 22. juni 1988 (nu Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13). Risikoen skal herefter anses for beliggende i "den medlemsstat, hvor registreringen er sket, såfremt forsikringen dækker transportmidler af enhver art", jf. Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra b.

Den omhandlede forsikringsaftale angår som nævnt en motorbåd, der er registreret i det tyske skibsregister, og Højesteret finder, at båden er omfattet af begrebet "transportmidler af enhver art" i direktivet. Sagen skal derfor afgøres efter tysk ret, hvis spørgsmålet om lovvalg skal bedømmes efter Rom I-forordningens artikel 7, stk. 3.

Hvis spørgsmålet om lovvalg skal bedømmes efter Rom I-forordningens artikel 7, stk. 2, 2. led, skal sagen afgøres efter loven i den medlemsstat, hvor forsikringsgiveren har sit sædvanlige opholdssted, medmindre det af sagens omstændigheder klart fremgår, at forsikringsaftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, idet loven i dette andet land i så fald finder anvendelse.

Württembergische Versicherung har hjemsted og dermed "sædvanligt opholdssted" i Tyskland, og Højesteret finder, at det ikke klart fremgår af sagens omstændigheder, at forsikringsaftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til Danmark end til Tyskland. Højesteret bemærker herved, at motorbåden som nævnt er registreret i det tyske skibsregister, hvilket er bestemmende for, hvor risikoen skal anses for beliggende, jf. Rom I-forordningens artikel 7, stk. 6, jf. Solvens II-direktivets artikel 13, nr. 13, litra b. Endvidere er såvel forsikringsgiver som forsikringstager (Club Maritim 09) hjemmehørende i Tyskland.

Det kan ikke føre til et andet resultat, at A er den sikrede efter forsikringsaftalen, at han har bopæl i Danmark, og at båden ligger i dansk havn. Heller ikke det, som A har anført om baggrunden for og formålet med registreringen af motorbåden i det tyske skibsregister eller de påberåbte hensigtsmæssighedsbetragtninger mv., kan føre til et andet resultat.

Efter Højesterets afgørelser om værneting og lovvalg skal ingen af parterne betale sagsomkostninger til den anden part for landsret eller Højesteret. Spørgsmålet om sagsomkostninger for byretten afgøres i forbindelse med sagens endelige afgørelse.

THI BESTEMMES:

Sagen skal afgøres efter tysk ret.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part for landsret eller Højesteret.